

objektívnej skutočnosti. Ďalej venuje pozornosť metrickým vlastnostiam priestoru a času ako i problému merania mikročastic, kde kladie dôraz na princíp neurčitosti.

V predposlednej kapitole sa zaoberá vzťahom absolútneho a relatívneho v Einsteinovej teórii relativity.

Posledná časť práce obsahuje filozofický problém pozorovania a hlavne vytváranie vedeckého obrazu sveta. V tejto časti sa snaží autor rozlíšiť fyzikálny a filozofický obsah pojmov priestor a čas.

Pretože autor vybral len niekoľko základných problémov z filozofie fyziky, mal možnosť hlbšie rozobrať nastolené problémy, ako aj zaujať svoje vlastné stanovisko. Napriek spomínaným nedostatkom pokladáme prácu za príspevok, ktorý môže v oblasti filozofie prírodných vied prispieť k rozvinutiu plodných úsilí o nové riešenie vzťahu filozofie a prírodných vied, pretože dodnes tento vzťah ani v marxistickej filozofii nie je vyjasnený.

Ján Dubnička

HRUŠOVSKÉHO KAPITOLY Z TEÓRIE VEDY

Odbornej a najmä filozofickej verejnosti netreba Igora Hrušovského osobitne predstavovať. Od svojej prvej knižnej práce *Teória vedy* (1941) až po poslednú publikáciu *Kapitoly z teórie vedy* (Bratislava, VSAV 1968) pracuje a publikuje Hrušovský systematicky a cielavedome v oblasti základných filozofických kategórií, preložitým v problematike vedeckej teórie i metodológie. Prvý zo slovenských filozofov priniesol a do slovenského kultúrneho prostredia integroval moderné scientistickej prúdy, najmä novopozitivismus a štrukturalizmus. Z pozície týchto smerov spracoval popri teoretickovedných problémoch i problémy vedeckého výskumu ideových dejín (*Vývin vedeckého myslenia*, 1942), gnozeologickú problematiku (*Problémy noetiky*, 1948) i niektoré vybrané otázky z dejín filozofie (*Francis Bacon*, 1945, *Engels ako filozof*, 1946). Čez prizmu moderného scientizmu prijal aj poznatky a objavy materialistickej dialektiky a aplikuje ich v náročnej podobe najmä vo svojich najnovších teoretických analýzach (napr. *Strukturierung und Apperzeption des Konkreten*, 1966), nadväzujúcich na jeho staršiu filozofickú aktivitu.

Posledná Hrušovského publikácia, na ktorú chcem záujemcov tohto druhu filozofickej literatúry upozorniť, umožňuje čitateľom oboznámiť sa prehľadne a vo výbere so všetkými Hrušovského spomenutými prácami a súčasne si ozrejmiť aj ich naznačenú ideovú platformu. Autor zostavil výber zo svojej tvorby z hľadiska titulnej problematiky, starostlivo zväziac osnovu tohto výberu tak, aby obsahol kľúčové kapitoly jeho predchádzajúcich prác a pritom poukázal aj na dnešnú aktuálnosť otázok v nich traktovaných. Výber opatril sám krátkym inštruktívnym úvodom, v ktorom jasne precizuje svoju centrálnu záujmovú sféru a odlišuje ju od svojej tvorby z 50. rokov, zrodenu pod vplyvom vonkajších, prevažne mimofilozofických determinant.

Hrušovského *Kapitoly z teórie vedy* spĺňajú, tak ako to koncipoval autor, svoju historickú i aktuálnu funkciu. Na jednej strane podávajú ucelený pohľad na podstatnú časť Hrušovského teoretických úsilí, ktorými sa novátorsky zapísal do dejín našej filozofie. Systematický, na najmodernejšie svetové tendencie nadväzujúci výklad takých otázok, ako boli otázky syntaxe a sémantiky vedeckého

jazyka, kritérií verifikácie, dialektiky ideovej tvorby, problematiky noetických a ontologických kategórií atď. atď. znamenali v slovenskom kontexte objektívne iniciátorské činy.

Na druhej strane sa ukazuje, že teoreticko-vedné výskumy sú aj dnes vo svete prvoradá a že sa aj u nás — po období simplifikovaného a zideologizovaného chápania filozofie — začína pokrok filozofie a vedy vidieť v ich špecifickom, odbornom rozvíjaní. V dôsledku toho sa obrodná filozofická aktivita u nás v nejednom bode musí vracat k teoretickému odkazu z tridsiatych a štyridsiatych rokov a opierať sa najmä o metodologicko-teoretický výskum základných ontologických, noetických a logických problémov. Zaradením úryvkov zo svojej nedávnej práce *Strukturation und Apperzeption* do

spomínaného súboru snaží sa Hrušovský poukázať práve na návaznosť svojich súčasných bádatelských úsilí so spomenutou staršou tvorbou a v tomto zmysle aktualizovať aj záujem o jej retrospektívu. Medzičasom, najmä zásluhou materialistickej dialektiky sústreďuje tu pozornosť na dialektické chápanie štruktúry, na vzťah štruktúry a funkcie, na polyštruktúrnosť konkrétnej reality, problematiku otvorených systémov, vzťahu logiky a reality atď.

Všetkých záujemcov o túto problematiku Hrušovského publikácia *Kapitoly z teórie vedy* nepochybne obohatí, tak svojím systémovým prístupom k skúmaným otázkam, ako aj podnetmi, ktoré z riešenia jednotlivých problémov vyplývajú.

Elena Városová

Z knižnej produkcie VSAV:

David Krech, Richard S. Crutchfield, Egerton L. Ballachey

Človek v spoločnosti

(Preklad z anglického originálu)

Autori spracúvajú poznatky o človeku — zo všeobecnej psychológie, psychológie osobnosti, sociálnej psychológie, antropológie a sociológie. Zaoberajú sa závažnými aktuálnymi otázkami súčasnej spoločnosti a prinášajú nové námety na ich riešenie. Kniha odráža súčasný stav bádania v tejto oblasti vôbec a poskytne bohatý zdroj informácií o problematike sociálnej psychológie na Západe.

Strán 632 — viaz. Kčs 58,—.